

Státní okresní archiv Sokolov se sídlem v Jindřichovicích

Obecná škola (německá), Horní Rozmyšl

1944–1945

Inventář

EL NAD č.: 98

AP č.: 131

Mgr. Pavel Dohnal

Jindřichovice 2017

Obsah

Úvod:	3
I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu	5
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	5
Seznam použitých pramenů a literatury	6
Přílohy:	8
Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	8
Inventární seznam	9

Úvod

I. Vývoj původce archiválií

Mezníky správního vývoje školství před polovinou 19. století představovaly všeobecný školní řád zveřejněný 6. 12. 1774¹ a tzv. „školní kodex“ vydaný 11. 8. 1805.² Zákony ze sklonku 60. let 19. století pak zabezpečily základní organizační i funkční podobu školství prakticky až do pádu monarchie. Otázce dozoru nad školami se věnoval zákon č. 48/1868 RGBl. z 25. 5. 1868, jímž bylo církevní zasahování do školských záležitostí omezeno na pouhé zajišťování výuky náboženství. Řízení a kontrolu školství převzal stát prostřednictvím ministerstva kultu a vyučování zřízeného v roce 1867. Reformu školství pak dovršily říšský zákon č. 62/1869 RGBl. z 14. 5. 1869 a zemský zákon č. 26/1869 z. z. (8. 2. 1869), jimiž byly zřízeny školní rady (místní, okresní a zemské).

Místní školní rady, spravující školní obce, pečovaly o školy v místech svého působení; jim nadřízené okresní školní rady, které na školních okresech dohlížely na nižší školy, dosazovaly učitele a zřizovaly nové školy a školní obce. Školní okresy byly územně totožné s tehdejšími politickými okresy (v případě Horního Rozmyšlu tedy 1868–1913 okres Sokolov, 1913–1948 Loket). V národnostně smíšených okresech existovaly vedle sebe český i německý školní okres.

Po vzniku Československa došlo jen k několika nejnutnějším úpravám školského systému. Nejvyšším orgánem školské správy se stalo ministerstvo školství a národní osvěty, jemuž byly podřízeny zemská školní rada (ZŠR) i okresní (OŠR) a místní školní rady. Nařízením vlády č. 608/1920 Sb. z. a n. ze 6. 11. 1920 byly OŠR formálně nahrazeny okresními školními výbory. Tzv. „malý školský zákon“ ze 13. 7. 1922 (č. 226/1922 Sb. z. a n.) obnovil a přidal některé další učební předměty a stanovil maximální počet žáků na 65–70 v jedné třídě.

Záborem někdejšího československého pohraničí nacistickým Německem se i zdejší německé obecné školství stalo až do r. 1945 součástí říšskoněmeckého školského systému. V jeho rámci došlo s platností od počátku školního roku 1939/40 k odbourání paralelních tříd ve většině míst, školy pak měly jen postupné (kmenové) třídy, jejichž počet na většině škol po

¹ *Sammlung aller k. k. Verordnungen und Gesetze vom Jahre 1740 bis 1780*. Vídeň, 1786, č. 1628, s. 116-139.

² *Politische Verfassung der deutschen Volksschulen für die k. k. österreichischen Provinzen mit Ausnahme von Ungarn, Lombardie, Venedig und Dalmatien*. 9. vydání Vídeň, 1847.

K vyhlášení viz dekret spojené dvorské kanceláře z 12. 5. 1806:

Franz des Zweyten politische Gesetze und Verordnungen für die Oesterreichischen, Böhmischen und Galizischen Erbländer : Sechs und zwanzigster Band. Vídeň, 1808, č. 39, s. 63-64.

reorganizaci stoupl. I za 2. světové války oslabila početní stavy učitelů mobilizace, na některých školách fungovalo ve skutečnosti méně tříd, než byl jejich oficiální počet (např. na čtyřtřídní škole 3 třídy). Vlivem klesajícího stavu žáků docházelo také ke snižování vícetřídnosti některých škol. V důsledku válečných událostí byl na jaře 1945 školní rok předčasně ukončen. Po druhé světové válce byly školy v průběhu měsíce června 1945 na základě výnosu ministerstva školství a osvěty č. 2641 pres. ze 7. 6. 1945 formálně uzavřeny a jejich inventáře protokolárně zajištěny zmocněncem ministerstva školství. Agendu a inventář německých škol posléze přebíral správce nejbližší české školy.

V Horním Rozmyšlu (německy Rossmeisl) se nejprve učilo střídavě v jednotlivých soukromých domech. V roce 1830 byla postavena první školní budova, která škole sloužila až do roku 1890, kdy ji nahradila novostavba. Škola fungovala zřejmě po většinu své existence jako jednotřídní, v roce 1895 je uváděna jako dvojtřídní a ve školním roce 1897–1898 opět jednotřídní. V letech 1924–1928 byla vzhledem k nízkému počtu žáků dočasně uzavřena škola v obci Stará, která proto byla přiškolená k Hornímu Rozmyšlu. Ve Staré potom existovala od roku 1927 expozitura školy v Horním Rozmyšlu – zprvu jen v zimních měsících, od roku 1931 celoroční. V roce 1940 převzal výuku v obou obcích opět jeden učitel a škola ve Staré byla definitivně uzavřena.³ V posledním školním roce 1944/1945 školu vedla Ernestine Deisinger a na vyučování docházelo 24 žáků.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Materiály fondu Obecná škola (německá), Horní Rozmyšl byly před jejich předáním do OA pravděpodobně uloženy v budově školy, případně obecního úřadu Horní Rozmyšl a posléze MNV Rozmyšl.

Vzhledem k absenci spisového materiálu nebylo možné určit existenci spisového plánu.

K převzetí do OA došlo 11. 6. 1954 pod přír. č. 64 od MNV Rozmyšl.

Vzhledem k torzovitosti archivního fondu je pravděpodobné, že došlo ke ztrátám nebo zničení dokumentů ještě před jejich předáním do archivu.

³ SOKA Sokolov, fond *Obecná škola (německá), Stará*, Kronika školy z let 1893–1940.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Časový rozsah fondu je vymezen lety 1944–1945. Zachovalost fondu z hlediska časového, organizačního i obsahového je torzovitá.

Koncept inventárního seznamu fondu Obecná škola (německá), Horní Rozmyšl v roce 1985 vypracoval archivář Stanislav Dvořák jako součást připravovaného skupinového inventáře. Tuto nedokončenou archivní pomůcku v červnu 2002 zkorigovali a doplnili PhDr. Vladimír Vlasák a Eva Vlasáková, platná pravidla však již neumožňovala tvorbu skupinových inventářů.

Inventární seznam byl rozčleněn na oddíl knihy a ten na pododdíl evidenční knihy.

V průběhu nového inventárního zpracování fondu nebyl vyskartován žádný materiál, nedošlo rovněž k žádným restaurátorským či konzervačním zásahům. Původní počet 1 evidenční jednotky (1 úřední kniha) zůstal zachován stejně jako rozsah fondu v bm (0,01 – 0,01 úřední knihy) či časový rozsah 1944–1945. Označení evidenčních jednotek v inventárním seznamu se řídí dodatkem k metodickému pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek čj. SOAP/006-0767/2010 (čj. SOAP/006-1300/2014).

Jazykem archiválií je němčina. Fyzický stav archiválií lze označit za uspokojivý, restaurátorský zásah není vyžadován.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Torzovitý stav archivního fondu nabízí jen omezené možnosti využití. Zachován zůstal pouze třídní výkaz z let 1944–1945 (inv. č. 1; ukn 1).

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Archivní fond Obecná škola (německá), Horní Rozmyšl uspořádal, zinventarizoval a úvod k inventáři napsal v říjnu 2016 ve Státním okresním archivu Sokolov se sídlem v Jindřichovicích Mgr. Pavel Dohnal.

V Jindřichovicích dne 25. 10. 2017

Mgr. Pavel Dohnal

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny archivní

SOKA Sokolov, fond *Obecná škola (německá), Stará*, Kronika školy z let 1893-1940.

Prameny vydané

Franz des Zweyten politische Gesetze und Verordnungen für die Oesterreichischen, Böhmischen und Galizischen Erbländer : Sechs und zwanzigster Band. Vídeň, 1808.

Gesetz- und Verordnungs-Blatt für das Königreich Böhmen. 1869.

Politische Verfassung der deutschen Volksschulen für die k. k. österreichischen Provinzen mit Ausnahme von Ungarn, Lombardie, Venedig und Dalmatien. 9. vydání Vídeň, 1847.

Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaiserthum Österreich. 1867, 1868, 1869.

Sammlung aller k. k. Verordnungen und Gesetze vom Jahre 1740 bis 1780. Vídeň, 1786.

Sbírka zákonů a nařízení státu Československého. 1920, 1922.

Věstník ministerstva školství a osvěty. 1945.

Literatura

HANZAL, Josef. Rozvoj nižšího školství v Čechách na konci 18. století. *Acta Universitatis Carolinae*, tomus VII, fasc. 1, Praha, 1966.

Heimatkunde des politischen Bezirkes Falkenau. Sokolov : Bezirkslehrerverein Falkenau, 1898.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost.* Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

KÁDNER, Otakar. Školství v republice československé. *Československá vlastivěda*, sv. 10, Praha, 1931.

KOTYŠKA, Václav. *Úplný místopisný slovník království Českého.* Praha : Bursík & Kohout, 1895.

OTCOVSKÝ, Ivan. *Soupis učitelských a školských spolků v Čechách do roku 1900.* Praha : Ústav československých a světových dějin, 1977.

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen, díl 15. (Elbogner Kreis).* Praha, 1847.

Statistický popis školních okresů Čech. Praha, 1884.

VLASÁK, Vladimír – VLASÁKOVÁ, Eva – DVOŘÁK, Stanislav. *Přehled vývoje správního rozdělení okresu Sokolov*. Sokolov : Okresní národní výbor v Sokolově, 1978.

Přílohy

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk

AP	archivní pomůcka
č.	číslo
čj.	číslo jednací
EL NAD	evidenční list národního archivního dědictví
MNV	místní národní výbor
např.	na příklad
OA	okresní archiv
OŠR	okresní školní rada
pres.	presidiální
přír. č.	přírůstkové číslo
RGBL.	Reichsgesetzblatt (Zákoník říšský)
s.	strana
Sb. z. a n.	Sbírka zákonů a nařízení státu československého
SOA	státní oblastní archiv
SOkA Sokolov	Státní okresní archiv Sokolov se sídlem v Jindřichovicích
tzv.	tak zvaný
ukn	úřední kniha
ZŠR	zemská školní rada
z. z.	Zákoník zemský království Českého

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedm. č.
	I. Knihy		
	A. Evidenční		
1	Třídní výkaz	1944-1945	ukn 1

Název archivní pomůcky:	Obecná škola (německá), Horní Rozmyšl
Značka archivního fondu:	OŠN H. Rozmyšl
Časové rozmezí:	1944–1945
Počet evidenčních jednotek:	1 (1 úřední kniha)
Počet inventárních jednotek:	1
Rozsah v bm:	0,01 (úřední kniha 0,01)
Stav ke dni:	25. 10. 2017
Zpracovatel archivního fondu:	Mgr. Pavel Dohnal
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Pavel Dohnal
Počet stran:	11
Počet exemplářů:	5
Schválil:	Mgr. Vladimír Mach

dne 25. 10. 2017 – čj. SOAP/080-0205/2017-01-70.01